

Kuidas hinnata kogusid?

Eseme füüsilise seisundi määramine.
Kas koguda või mitte?

Heige Peets Ennistuskoda Kanut

Fotomaterjal: Ennistuskoda Kanut Pildipank

Koolituspäev muuseumitöötajatele
Rahvakultuuri Arendus-ja Koolituskeskus
Tallinn, 10. november 2009

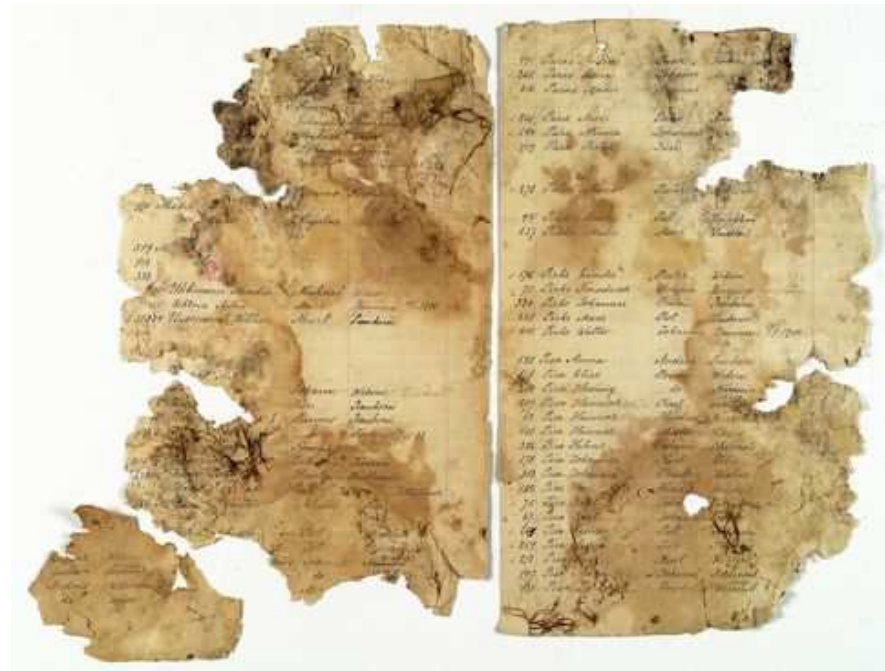
Kas koguda või mitte?

Kas koguda või mitte?

- info (väärtus)
- info säilivus
- kas on taastatav ?

Koguda või mitte ? - materjali „eluiga“

Kas koguda või mitte?

objektide seisundi analüüs

- objekti seisundi **hindamine**
- objekti seisundi **kirjeldamine**

Objekti seisundi analüüs

objekti seisundi **hindamine**

- visuaalne vaatlus
- kahjustuse tunnused
- kahjustuse kategooriad
- hindamise kriteeriumid

- Terminoloogia

objekti seisundi **kirjeldamine**

- visuaalne vaatlus
- objekti materjalid
- tehnoloogia(d)
- analüüsid

- Terminoloogia

Objektide seisundi analüüs

Museaalide vananemine

Kahjustumise all

mõistetakse protsesse, mille tagajärjel artefaktide materjalides või struktuuris toimuvad muutused vähendavad objektide

säilivuskvaliteeti.

K.Konsa, Projekt Thule, artiklite kogumik

peale konserveerimist

Objektide seisundi analüüs

Kahjustumise defineerimine säilivuskvaliteedi kaudu tähendab seda, et on vajalik kindlaks määrata need **olulised tunnused**, millede korral loetakse artefakt suuremal või vähemal määral **kahjustunuks**.

K.Konsa, Projekt Thule, artiklite kogumik

Objektide seisundi analüüs

- **Kahjustusprotsessid**
 - füüsikalised
 - keemilised
 - bioloogilised

Objekti seisundi hindamine

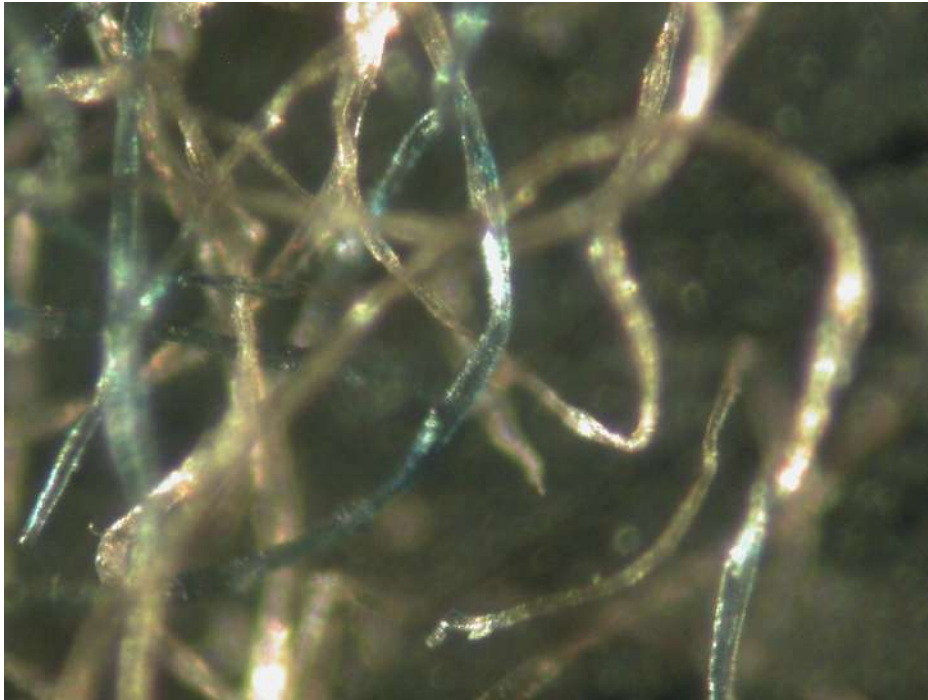

visuaalne uuring on objekti **kahjustumise tunnuste** kirjeldamine ja võimalusel ka seisundi fikseerimine fotodel vms

- Luup (suurendus 2-10 x)
- Valgusmikroskoop (max suurendus 100x)

Objekti seisundi hindamine

Objekti üldseisund on visuaalselt kergelt hinnatav, kuid muutusi materjali sisestruktuuris (kiudude lagunemisastet) nii määrata ei saa.

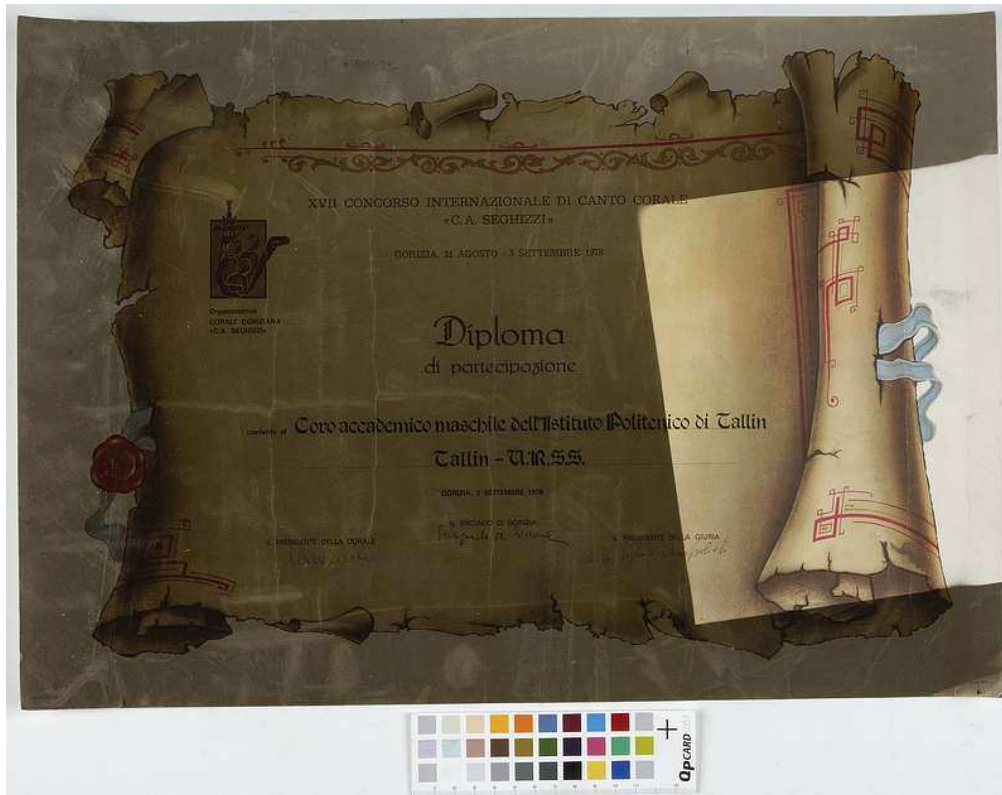
Objekti seisundi hindamine

Kahjustuste kategooriad
(kahjustusprotsessid)

- füüsiline
- bioloogiline
- keemiline

Kahjustuste kategooriad

Füüsiline

- määrdumus
- meh. kahjustused:
 - deformatsioonid
 - mõõtmete muutused
 - materjali kadu
 - struktuuri muutused

Kahjustuste kategooriad - füüsiline

mehhaanilised kahjustused

- tunnused:

tervik, tükid, irduvad
manused, puuduvad
osad

deformatsioonid ja
mõõtmete muutused

defektid – kulumine,
kortsud, hõõrded,
kraaped, augud,
rebendid

Kahjustuste kategooriad

Bioloogiline

elusorganismide toime

tunnused:

erivärvilised kogumid ja
plekid objekti pinnal

putukate ja näriliste
tegevusjäljed

Kahjustuste kategooriad

- **Keemiline**
materjali keemiline
muundumine

Hüdroolüüs (vesi)

Oksüdatsioon (õhuhapnik)

Kahjustuste kategooriad- keemiline

Tunnused:

- Materjali olemus : tugev, pehkinud, rabe, kihistuv jms
- Värvuse muutused: pleekinud, tumenenud, tuhmunud, opaakne, kolletunud jms
- Plekid: veevoolujooned, värvide ja tintide oreoolid, korrosiooniplekid jms.

Kahjustuste kategooriad- keemiline

- Materjali kahjustused:
söövitus- ja põlengujäljed
põhimaterjali ja /või
kattekihtide lagunemine-
kihistumine, irdumine,
helbelised ja tolmavad
laguproduktid jms.

Objekti seisundi hindamine: kriteeriumid

- Hea (0) või (A) või (1)
- Sobiv (1) (B) (2)
- Halb (2) (C) (3)
- Väga halb (3) (D) (4)
- (5)

Tähistuse valik

- ? (X)

Seisundi hindamine

HEA

- objekt on stabiilses seisundis
- eksponeeritav
- ei vaja konserveerimist

Seisundi hindamine

SOBIV

- Puuduvad säilivust kahjustavad tunnused
- säilituskeskkond on objekti jaoks sobiv
- ei vaja kohest konserveerimist

Seisundi hindamine

HALB

- Esinevad tunnused, mis viitavad eseme kahjustumisele
- eseme seisund on ebastabiilne ja võib käsitsemisel kahjustuda
- ei ole eksponeeritav
- konserveerimine on soovitatav

Seisundi hindamine

VÄGA HALB

- Esinevad objekti säilivust (T, RH% ja valguse) muutuste korral) halvendavad tunnused
- objekti seisund on ülimalt ebastabiilne
- struktuur on nõrk ja aktiivselt lagunev
- kahjustab teisi materjal (hallitus, rooste)
- vajab kohest konserveerimist

Objekti seisundi hindamine

Seisund on halb (2)või (A)või (X)

Kuidas edasi?

Objekti füüsilise seisundi kirjeldamine

Materjalipõhine

- Kas oskame materjale määrata?
 - naturaalsed (looduslikud) materjalid
 - kunstmaterjalid
 - sünteetilised materjalid
- Kas see on üldse muuseumitöötaja ülesanne? Kui ei, siis kelle ?
- Mida ja kuidas kirjeldada?

Objekti materjalide määramine

- objekti dateering
- firma ja tootemärgid
- materjali visuaalne määramine
- analüüsid

Objekti materjalide määramine

- Naturaalsed e looduslikud materjalid
- Kunstmaterjalid – nat materjalide imitatsioon
- Sünteetilised materjalid

Traditsioonilised:

vill, siid, lina, puuvill, nahk, kivi, keraamika, klaas, puit, paber jms

Moodsad materjalid

- 1839 -1914 CN, PVC

kalaliit, viskoos, rayon, kõvakummi, bakeliit

- 1914 - 1950
- 1950 - tänapäev

Objekti füüsilise seisundi kirjeldamine – materjalipõhised kahjustuste atlased

- Kahjustus(t)e iseloomulikud tunnused
- Kahjustuste kategooriad
- Märksõnad
- Seisundit illustreeriv materjal

Objekti füüsilise seisundi kirjeldamine – materjalipõhised kahjustuste atlased

- Tunnus
- Tunnuse *kirjeldus*
- Kujutis- (detail)foto
- Kahjustuse kategooria
- Säilivuskvaliteet
- Riskid, mis võivad objekti seisundit kahjustada
- Meetmed – vajalik tegevus

Objekti füüsilise seisundi kirjeldamine – materjalipõhised kahjustuste atlased

- tunnus: **voltis, volditud**
püstiste suhteliselt teravate servadega deformatsioon tekstiilis
- füüsiline / keemiline kahjustus
- säilivuskvaliteet: Halb (2)
- riskid: käsitlemine
- tegevus: pakendamine ja konserveerimine

Objekti füüsilise seisundi kirjeldamine – materjalipõhised kahjustuste atlased

- **lõhe** (suur, väike), lõhenenud
- **rebend** (rebenenud)
sirged, tihti ülespoole servadega murded ja/või sisselõiked materjalis; materjali kadu
- füüsiline kahjustus
- säilivuskvaliteet Halb (2)
- riskid: käsitsemine
- tegevus: pakendamine ja konserveerimine

Objekti füüsilise seisundi kirjeldamine – materjalipõhised kahjustuste atlased

plekk(id), plekiline

*erivärvilised laigud, kogumid
esemel ja/või materjalis*

- füüsiline / keemiline/
bioloogiline

teipide / liimide jäljed materjalis

- füüsiline/keemiline

Kas koguda või mitte ?

Materjalipõhine seisundi analüüs :

- Kas objekt ei põhjusta teiste materjalide kahjustumist ?
- Kas konservator saab aidata?
- eseme võimalik „eluiga“

Teadlikku kogumist ja säilitamist!

